

Juho Viitala

Syväekologiaa Talvivaaran malliin

**Tutkielma
TAMK / Kuvataide
Toukokuu 2013**

Sisällysluettelo:

1	Johdanto	3
2	Macy, ihminen ja maailmankatsomus	4
2.1	Harha sotatantereesta, harha ansasta	4
2.2	Maailma minuutena ja rakastajana	6
2.3	Elämän verkko	8
2.4	Apatia ei sovellu normiksi	10
2.5	Macyn syväekologia & Heideggerin kysymys tekniikasta	11
3	Katse kohti Talvivaara.comia	13
3.1	Lehdistötiedotteet 01/2007 – 06/2011	13
3.2	Yhtiön toiminnastaan antama kuva ja sen syväekologinen ulottuvuus – onko sellaista?	19
4	Muutama huomio Talvivaaran prosessiongelmistä	20
5	Johtopäätökset	22

1 Johdanto

Amerikkalainen filosofian tohtori, systeemiteoreetikko, ekofilosofi ja buddhalaisuuden tutkija Joanna Macy on nainen, jonka kiinnostava ajattelu tempaa helposti mukaansa. Se on monipuolinen ja laaja-alainen katsantokanta, joka koostuu erilaisten epistemologisten, traditionaalisten ja uskonnollisten ajattelutapojen selviä synergiaetuja saavuttavasta yhdistelmästä, joka ei pelkää uudistaa itseään. Macy on työskennellyt tutkien muun muassa systeemiteoriaa ja buddhalaisuutta, ja nähnyt näiden maailmankatsomuksellisten ajattelutapojen välillä suurta yhteyttä. Hän on ollut kiinnostunut ympäristömme tilasta jo kauan ennenkuin uusliberalistit kaappasivat vihreän liikkeen palvelemaan nykyihmisen individualistista tarvetta saada tunnustusta siitä, että on *hyvä ihminen*. Macy kollegoineen on käyttänyt vuosia mieltien tapoja, joiden avulla tehdä uudelleenyhdistävää työtä helpommaksi lähestyä, etsien keinoja joilla auttaa ihmisiä pääsemään kiinni todelliseen, syvällisempään identiteettiinsä – siihen, joka on kiinni tässä planeetassa jolla elämme. Tehtävän vaikeudesta johtuen he ovat puhuneet jopa epätoivon työstä. Nyttemmin Macyn ja ystäviensä kielenkäytössä on vakiintunut termi *uudelleenyhdistävä työ*. Käytännön tasolla puhumme siis syväekologiasta.

Aivan perustavanlaatuisena lähtökohtana Macyn ajattelussa on ihmisen tapa katsoa maailmaa – yhtä lailla yksilön kuin yhteisönkin. Se viitekehys, joka meillä on, ja jonka läpi katsomme maailmaa, määrittää pitkälti sen, kuinka aistimaailmaa havainnoimme, ja vielä pidemmälle, kuinka havaintojamme olevasta omien ehdollistustemme kautta tulkitsemme. Se, mikä milloinkin meille näyttäytyy ongelmana, mikä sen ytimenä yksilön ja yhteisön kannalta riippuu ennen kaikkea tavastamme jäsentää maailmaa ja omaa suhdettamme siihen. Taistelumme kannalta - toinen toisiaan ruokkivia ilmastonmuutosta, alati laajenevaa ekokatastrofia, globaalia eriarvoistumista ja uusliberalismin viime vuosina vauhdittamaa hysteeristä kulutuskapitalismia vastaan, elämän säilymisen puolesta – ajatus on merkityksellinen. Macy jaottelee tavat katsoa maailmaa neljään suureen päätyyppiin. Ajattelin valjastaa hänen ajatuksensa käyttööni yrittäessäni hahmottaa, mitä Talvivaaran Kaivososakeyhtiö todella haluaa omasta toiminnastaan kertoa. Pyrkimykseni on tässä avata Macyn ajattelun perusteita, ja sen jälkeen katsoa miltä Talvivaaran lehdistötiedotteet näyttävät sen valossa – voisiko Talvivaaran itse itsestään käyttämästä puheesta löytää syväekologista näkökulmaa? Ja mikäli sellaista löytyy, mitä tämä merkitsee suhteessa yrityksen toimintaan reaali maailman puolella? Sellaisia pohdintoja koitan tässä tutkielmassa varovasti kysyä.

2 Macy, ihminen ja maailmankatsomus

Ensimmäisenä on ymmärrettävä Macyn tekemä karkea jaottelu neljän erilaisen maailmankatsomuksen taustavaikutuksesta ja merkityksestä ihmisten yhteiskunnallisessa- ja ympäristövaikuttamisessa, kuten kaikessa muussakin inhimillisessä toiminnassa. Macy lähtee liikkeelle erottelemalla neljä maailman jäsentämisen perustapaa, jotka tässä käsittelen tiivistetysti pareittain. Kaksi ensimmäistä tapaa voidaan helposti nähdä luovan uusia ongelmia ja/tai vahvistavan vanhoja ongelmia luoneita rakenteita. Kaksi jälkimmäistä tapaa taas voivat toimia työkaluina maailmaa parantamaan pyrkivien ihmisten ponnisteluuissa - taisteluissa, joissa aktivisteja vastaan asettuu aina uudelleen kasvoton suuri pääoma ja materialismin oikeutus milloin porvarillisen emansipaation, milloin vaihtoehdottomaksi taloustieteelliseksi ”luonnontilaksi” naamioidun ideologisen aivopesun, milloin jonkin muun kautta. Tapamme katsoa ja jäsentää maailmaa on sen oman viitekehiksemme perustus, jonka läpi teemme yhteiskunnallista analyysiamme, jonka läpi suodatamme uutiset ympäristövahingoista, sodista, tulonsiirroista ja verotuspäätöksistä tai oikeastaan mistä tahansa elämäämme suoraan välittömästi tai välillisesti vaikuttavista asioista.

2.1 Harha sotatantereesta, harha ansasta

Tuhattuotisen sotimisen historian voi ymmärrettävästi nähdä helposti sellaista maailmankuvaa vahvistavana, jossa kaikki nähdään hyvän ja pahan välisenä taisteluna. Tällaisen katsantokannan Macy selittää olevan omiaan rohkeuden kasvattamiseen ja tunteiden kiihottamiseen, käyttövoimansa se saa vihan ja sotaisuuden raivokkaista energioista. Halutaan ajatella taistelevansa hyvän puolella pahaa vastaan, ja koetaan suurta oikeutusta kaikille omille toimille rampauttaen tällä ajatuslukolla oman toiminnan objektiivisen analyysin viimeiset mahdollisuuden rippeetkin. Tämä käsitys on nykyään voimissaan Lähi-idästä Filippiineille, eikä Yhdysvaltain sota terrorismia vastaan ole ainakaan heikentänyt sen kannatusta tuodessaan vähän päästä esiin oman uhkavaatimuksensa: ”olet joko puolellamme, tai meitä vastaan”. Sotatanner-ajatteluun Macy näkee poliitikkojen lisäksi helposti syyllistyvän myös kansalaisen tai ruohonjuuritsaon aktivistin - on varmasti yhtä lailla uuvuttavaa olla jatkuvasti ikään kuin sotajalalla, nähtiinpä vastustajana sitten mellakkapoliisit tai suuryritys. Puhumattakaan siitä laajemmasta kollektiivisesta uupumuksesta joka on ilmaantunut varjostamaan tavallisten ihmisten arkea Yhdysvaltain loputtomiin hypettämän terrorismin vastaisen sodan johdosta. Maailmankuvaan liittyy myös olennaisesti se joukko, joka kutsuu meitä liittymään mukaan ylhäältä määrättyyn taisteluun, jonka päämääränä on tuomionpäivä tai Jeesuksen toinen tuleminen. Hyvän apartheidissa jumalallisella oikeutuksella voidaan vaikka ydinsodan keinojen nähdä olevan käytössämme Jumalan tahdosta, ja on huomion-

arvoista, kuinka suuri joukko Yhdysvaltain arvovaltaisimmista vaikuttajista antaa tällaisten ajatusten ohjata päätöksentekoa ulkopoliittisista ympäristökysymyksiin. Pelon avulla levitetynä ja köyhyyden ja epätoivon leviämisen voimistamana tämä ajatus tarttuu helposti, ja synnyttää mennessään aina uutta fundamentalismia. Tästä ajatuskaavasta on lähes mahdotonta päästä eroon, ”*ennenkuin sen olemassaolo, viehäytys ja sitkeys tunnustetaan*”, Macy sanoo.

Ajattelussa, jossa maailma nähdään sotatantereen sijaan ansana, pyrkimyksenä ei ole hyvän ja pahan välisen taistelun voittaminen, pikemminkin koko maailmasta irtautuminen, pakeneminen sekasorron ja loputtoman taistelun tieltä. Siihen kuuluu pyrkimys vapauttaa itsensä ja pyrkiä kohoamaan ilmiömaailman ylittävälle tietoisuuden tasolle. Perustana ajatukselle Macy näkee toimivan sellaisen todellisuuskäsityksen, jossa henki nähdään ruumista tärkeämpänä, sen ylä- ja ulkopuolella. Kun tämä brutaali dikotomia jää omassa ajattelussa huomaamatta, voi helposti alkaa tuntua jopa lähes luonnolliselta kääntyä sisään päin ja paeta tällaiseen näennäishenkisyyteen vastapainoksi nykyelämän materialismille ja sen aiheuttamille lieveilmiöille. Meditatiivisten harjoitusten tuoma rauhallisuus ja turva on pakopaikkamme todellisuudesta, mutta asian monimutkaisuus ja dikotomian valheellisuus käy ilmi siinä kohtaa, kun muistamme jälleen olevamme yhä edelleen riippuvaisia ruumiistamme, riippumatta siitä, kuinka edistyneinä itseämme henkisen polun kulkijoina pidämme.

Yritys paeta jotain, josta olemme riippuvaisia saa Macyn mukaan aikaan viha-rakkaus-suhteen. Koko kulttuurissamme tällainen suhde materiaa kohtaan luo syvää ambivalenssia ja tuottaa samankaltaista ahdistusta kuin ajatus maailmasta jatkuvana taistelulenttänä, haluamme yhtä aikaa sekä omistaa että tuhota. Ahnehtimiseksi ja vastenmielisyydeksi Macyn tunnistamat kaksi kiihoketta synnyttävät yhdessä itseään ruokkivan noidankehän, joka edelleen vahvistaa ajatusta tietoisuuden ja hengen olemisesta erillään luonnollisesta maailmasta - voimistaen viha-rakkaus-suhdettamme materiaaliseen. ”*Syntyy vastakkainasettelu hengen ja ruumiin, valon ja pimeyden, järjen ja tunteen, miehen ja naisen, pyhän ja maallisen välille*”, Macy toteaa. Omistamisen ja tuhoamisen halun hän näkee ruokkivan hallitsevia, alistamiselle perustuvia valta- ja yhteiskuntamalleja. ”*Voimme nähdä rasismia, kolonialismia, imperialismia, riiston sekä maapallon ja naisten raiskaamisen vuosisatoja kestäneen kierteen surullisina seurauksina ajattelutavasta, joka näkee maailman ansana.*” Ongelmallisena Macy näkee siis myös sen, kuinka moni henkisen polun seuraaja näkee nimen omaan ihanteenaan maailmasta eristäytymisen pyrkimyksissään omistamisen ja tuhoamisen vimasta eroon päästäkseen. Näin ajatellessaan heistä tulee usein lähes yhtä haluttomia sitoutumaan yhteiskunnalliseen muutokseen tähtäävään työhön, kuin miten haluttomia he ovat tarkastelemaan tapoja joilla he itse hyötyvät vallitsevan järjestelmän epäkohdista.

Toki on myös mahdollista nähdä maailma ansana ja silti tuntea myötätuntoa kärsiviä kohtaan, haluten auttaa. Tällöin monesti henkilökohtainen ja poliittinen nähdään tavallaan peräkkäisinä, ihmiset ajattelevat että ensin etsivät rauhan sisältään tai setvivät estonsa ja neuroosinsa, ja sitten ryhtyvät vasta auttamaan ympäristö- ja rauhanliikkeiden pyrkimyksissä. Kuvitellessaan maailman ja itsensä olevan niin perustavanlaatuisesti toisistaan erossa, että moinen olisi mahdollista, he samalla ehkä huomaamattaankin omaksuvat käsityksen, jonka mukaan inhimillinen tietoisuus sijaitsisi eräänlaisessa suljetussa tilassa kaukana muusta maailmasta tai muista tietoisuuksista, josta se voisi sitten *”hökätä pelikentälle vasta riittävästi lämmiteltyään”*. Vielä yksi mahdollinen ongelma joka tuollaisesta ajattelusta voi seurata, on luonnon pelko. Ajatellaan sattuneet luonnonkatastrofit ja myrkyt ynnä muut jonakin Maaäidin raivona, jolla maapallo haluaa ikään kuin kostaa meille välinpitämättömyytemme sitä kohtaan. Mutta Macy kysyy oivaltavasti, *”jos me olemme erottamaton osa luonnollista maailmaa, kenelle maailma on kostamassa? Itselleenkö?”* Asenne hämärtää syvemmän olemuksemme ja eristää meidät viisautemme lähteestä.

2.2 Maailma rakastajana ja minuutena

Molemminpuolisen vetovoiman tanssi, johon koko universumi tai multiversumit osallistuvat, kutsuu näkemään maailman rakastajana. Se nähdään elintärkeänä elämää luovana kumppanina, josta ei tarvitse paeta ja jossa itsessään ei käydä mitään suurta moraalitaistelua. Tämä maailmankatsomus näkee halun oikeastaan koko ilmiömaailman lähtökohtana: *”varhaisissa vedahymneissä elämän ensiaskleet samaistuvat eroksen alkukantaiseen sykkeeseen. Alussa oli pyhä, itsestään olemassa oleva Prajapati. Yksinäisyydessään se loi maailman jakautumalla kahdeksi, jotta voisi rakastella itsensä kanssa. Se oli raskaana omasta runsaudestaan ja jännityksestään, ja niin ilmömaailma sai alkunsa halusta.”* Kyse on ihmisolion eroottisesta suhteesta maailmaan, jossa halulla on luova, maailmaa ilmentävä rooli. Tällainen ilmiömaailman eroottinen tunnustaminen ei ole yksin hindulaisuuteen liittyvä ajatus, vaan vastaavia käsityksiä esiintyy myös muinaisissa jumalatar-uskonnoissa sekä joissain sufilaisuuden ja kabbalan muodoissa, unohtamatta kristinuskon morsiusmystiikan perinnettä. Antautumalla elämän virran kuljetettavaksi ja kannettavaksi luottavaisin mielin ihminen voi alkaa nauttia elämästään mitä luonnollisimmalla tavalla. Tavallinen arkinen kävely ulkona saa sydämen sykkimään ilosta puiden vihreävien lehvästöjen heiluessa tuulessa tai pikkulintujen lauluharjoituspaikan ohi kulkiessa. Kun ihminen kykenee katsomaan ja näkemään kauneutta maailmassa, hän tuntee ottavansa osaa ekstaattiseen elämän perimmäiseen leikkiin. Kun maailmaan suhtaudutaan rakastajana, jokainen olento on nähtävissä ilmauksena samasta eroottisesta impulssista, joka saa muotonsa jokaisessa meistä sekä kaikessa kohtaamas-

samme. *”Kun yritämme löytää rakastajan jokaisessa elämänmuodossa, löydämme itsestämme rasa-lilan, suloisen leikin, jossa jokainen Krishnaa kaipaavista paimentyöistä löytää kuin taikaiskusta hänet viereltään ikiomana tanssiparina. Yhdestä rakastetusta tulee monta, ja koko maailma on hänen rakastajansa”*, väittää Macy päättäväisen rohkeasti.

Rakastuessamme maailmaan alamme luontevasti hahmottaa sen yhä enenevässä määrin omana itsenämme, jonain, jonka erottamaton osa olemme. Tämä syvä yhteyden tunne ja nälkä sen kokemiseen nousee Macyn mukaan kaikkien traditioiden mystikkojen tuntemasta syvästä ymmärryksestä. *”Hindujen Upanisadeissa vanha viisas rikkoo siemenen paljastaakseen sen elämää antavan sydämen ja kertoo oppilaalleen: ”Tat tvam asi – Se olet sinä.” Siemenestä kasvava puu, se olet sinä; virtaava vesi, se olet sinä; ja aurinko taivaalla, kaikki oleva, se olet sinä.”* Abrahamilaisten uskontojen mystikot puhuvat usein minuuden yhdistämisestä Jumalaan, mutta merkitys voidaan nähdä useimmiten samana, kuin yllä olevassa hindulaisesimerkissä – minuus yhdistyy maailmaan. Kuten alkuperäiskansojen traditionaalisissa uskomusjärjestelmissä, minuus nähdään osana luontoa, joka on elävä, saumaton kokonaisuus jonka kaikki osaset ovat jatkuvassa vuorovaikutussuhteessa sen kaikkiin muihin osiin. Indran jalokiviverkko esittää maailman kaikkien olentojen kaikissa tuon verkon solmukohdissa heijastavan ja peilaavan toinen toisiaan, ja pelkästään olemalla osa tätä maailmaa sisällät sen kokonaan. Ympyrä symboloi elämän pyhää kehää, jonka ympärille ja jonka kanssa yhteyteen tai ykseyteen on kohtalomme lisäksi punoutunut myös identiteettimme.

Voidakseen kokea maailman minuutensa jatkeena tai edes samaistuaakseen maailman tarinaan aikanamme tuntuu vallitsevan yleinen harhakäsitys siitä, että tällöin joutuisimme luopumaan yksilöllisyydestämme. Systeemitheorian mukaan elävien systeemien älykkyys riippuu erillisten osien yhteispelistä ja niiden sietokyky ja joustavuus osien moninaisuudesta. Aikamme suuriin haasteisiin vastataksemme meidän on Macyn mukaan ymmärrettävä oppia turvautumaan neuroverkon toisiin neuroneihin. Meidän on alettava tunnustaa ja ymmärtää olevamme maailma tiedostamassa itsensä. *”Emme ole tuomittuja tuhoamaan sitä..”* (maailmaamme) *”..eriytyneen egomme tarpeiden ja sen kehittämien teknologioiden avulla. Voimme herätä todelliseen minuuteemme, antaa jokien virrata vielä kerran puhtaina ja puiden kasvaa vihreinä sen rannoilla.”* Voimme halutessamme palata kokemukseen maailmasta minuutena, ja hoivaavana rakastajana

Sitä, mitä näistä neljästä maailman jäsentämisen tavasta kunkin ajattelu lähenee, painottaa Macy jonain sellaisena, joka olisi ensiarvoisen tärkeää jokaisen ympäristöstä tai yhteiskunnallisista asioista maailmantuskaa kokevan kohdallaan selvittää.

Perustavanlaatuisena erona Macy näkee sen, että kahden ensiksi selitettyjen maailmankuvien rajauksen sisällä maailma nähdään paikkana, jossa ei pidetä mahdollisena löytää harmonista, globaalia elämänmuotoa, vaan pikemminkin paikkana jossa on joko jatkuvasti taisteltava toisia toimijoita vastaan kilpaillen näiden kanssa selviytymisestä, tai paikkana, josta - ollakseen onnellinen – täytyy kyetä pakenemaan johonkin erilliseen, oman mielen sisäiseen näennäisharmonian tilaan. Molemmat näistä tavoista ajatella lähtee liikkeelle olettamuksesta, että koko kysymys yhteisen harmonian olemassaolon mahdollisuudesta on turha - että on sula mahdottomuus näin suuren populaation piirissä löytää yhteinen tapa elää kunnioittaen muuta elämää ja muita ihmisiä, ja Macyn valheelliseksi väittämä hengen ja ruumiin välinen väkivaltainen dikotomia hallitsee huomaamatta ajatushorisonttia taustalta käsin.

Toiseksi mainitut tavat nähdä maailmaa sen sijaan lähtevät liikkeelle ymmärryksestä, että systemaattisesti kaikki maailmassamme liittyy toisiinsa takaisinkytkentöjä sisältävin vuorovaikutussuhtein - kaikki mitä teemme elämän verkolle, teemme itsellemme. Individualismin myrkyttämässä post-modernissa ajattelussa, jota Reaganin ja Thatcherin ja kenties Ayn Randinkin haamut tuntuvat edelleen ohjailevan kohti nykyisen elämänmuotomme vääjäämätöntä muutosta tältä ymmärrykseltä halutaan sulkea silmät, huolimatta siitä, mitä luonnontieteilijät, taloustieteilijät, ja filosofit ovat tutkimustuloksillaan paljastaneet maailmastamme, sekä ihmisen roolista sen jatkuvassa muutoksessa.

Kahden ensiksi esitetyn ajattelumallin suurin kompastuskivi on kuvitelma siitä, että yksilö on tyystin irrallaan muusta maailmasta. Tästä näkökulmasta maailma voikin ymmärrettävästi näyttäytyä pelottavana ja ahdistavana paikkana elää - ikään kuin vailla muuta merkitystä, kuin mitä itse elämässään itselleen tuottaa. Kahden jälkimmäisen maailman jäsentämisen tavan puitteissa kuitenkin nähdään itsestään selvänä kaikkien systeemien osasten välitön ja välillinen kietoutuminen toisiinsa takaisinkytkentöineen, ja tätä kautta syntyy myös ymmärrys yhteisestä maailmasta jossa on mahdollista rakentaa elämää kunnioittavaa, ekologisesti kestävää hyvinvointia.

2.3 Elämän verkko

”Kaikki elää. Kaikki on älyllistä. Kaikki liittyy yhteen.” -Bioneerien motto

Nykyaikana viittauksia kaiken yhteenkuuluvuuteen tulee vastaan siellä täällä vähän joka puolelta, ja ne saattavat sellaisenaan kuulostaa hömpältä, harmittomilta itsestäänselvyyksiltä. Sanojen tuttuuden alle on helppo hukata ne elämää mullistavat seuraukset, jotka niillä voidaan nähdä olevan heti kun ajatus otetaan vakavasti. Sillä hetkellä, kun syvennymme

pohtimaan kaiken elollisen ja elottomankin läpäisevää elämän verkkoa – jokin ikään kuin potkaisee meidät hereille. Tuo havainto kaiken elämän perimmäisestä keskinäisestä riippuvuudesta ohjaa meitä haastamaan jopa kaikkein vaistonvaraisimmatkin käsityksemme omista tarpeistamme ja perimmäisimmästä olemuksestamme, jolloin saatamme alkaa nähdä maailman sekä mieleemme että ruumimme alkulähteenä, ja sitä kautta niin luontaisena osana omaa hyvinvointiamme, että siihen on alettava suhtautua rakastajana tai suurempana minuutena.

Macy pohtii kirjassaan, mitä päivittäisten askareidemme ja ajattelutapojemme kannalta voisi tarkoittaa olla elävä osa elävää kokonaisuutta, kuin solu maan tai vielä laajemmin maailman ruumiissa. Macy ohjaa etsimään vastausta esi-isiemme viisaudesta, ja tämän kysymyksen suhteen tarkemmin Buddhan opetuksista – dharmoista – sillä missään muussa ajatteluperinteessä ei hänen mukaansa kaiken olevaisen keskinäisellä riippuvuussuhteella ole niin keskeistä roolia. Todellisuuden prosessimainen luonne havainnollistuu buddhalaisessa ajatteluperinteessä Buddhan opetusten kautta, hän kutsui yhteenliittymistämme *paticca samuppadaksi*, syysuhteiden verkoksi. Tässä verkossa asiat eivät tuota toisiaan tai saa toisiaan tapahtumaan lineaarisen syysuhdeketjun tavoin, vaan ne paremminkin auttavat toisiaan tapahtumaan tarjoten tilaisuuden, keskittymän tai ympäristön altistuen näin ollen siis itsekkin seuraavien tapahtumien mahdollisille vaikutuksille. Vastavuoroisuuden dynamiikassa voima ei piile yhdessä hallitsevassa kokonaisuudessa, vaan kokonaisuuksien välisessä suhteessa. Opetuksessa neljästä jalosta totuudesta (*dukkha* – totuus kärsimyksestä, *samudaya* – totuus kärsimyksen syystä, *nirodha* – totuus sen päättymisestä ja *magga* – totuus polusta joka johtaa sen päättymiseen) meitä kehoitetaan ensiksi tunnustamaan kärsimys jota tuotamme itsellemme ja muille, sekä turhautuminen jonka kokemus sävyttää aikaamme. Seuraava vaihe opettaa meidät tunnistamaan tavat, joilla luomme itse omat kahleemme yrittäessämme tarrautuen samaistua asioihin, joiden olemus on tilapäinen, ja kolmas totuus näyttää meille kärsimyksen luonteesta jotain hyvin rohkaisevaa – se ei ole pakollista, kärsimyksen kokemukselle on vaihtoehtoja huolimatta siitä, mitä eturivin poliitikot ja elinkeinoelämän edustajat sekä pankkimailman vaikuttajat yrittävät meille väittää. Ehkä ennen kaikkea vielä niin, että kärsimys voi päättyä mikäli opimme näkemään ja ymmärtämään kaikkien asioiden välisen keskinäisen riippuvuuden. Neljäs sitten enää vain kehottaa etenemään päättäväisesti opetuksen polulla ja kirkastamaan havaintoa hukkaamatta eettisiä ohjeita elämän kunnioittamisesta.

Macy puhuu klassisen tieteen reduktionismista, jonka mukaan vain ulkoinen ilmiömaailma nähdään totena. Klassisen emprismin näkökulmasta maailma on havaintojemme syy, mutta harva filosofi on edes rohjennut esittää voivansa puhua alusta, siitä, mikä on *fysiksen* alku. Mainittakoon, että sitä ovat eräät kuitenkin kysyneet. On kuitenkin pääasiassa keskitytty vain siihen, kuinka kiistatta olemassa oleva ulkomaailma syöttää aineistiaan

passiivisiin ja neutraaleihin aisteihimme, ja yleisemmin länsimainen epistemologinen näkökanta ohjaa uskomaan tähän – aistitieto nähdään muuttumattomana ja neutraalina. Tämä synnyttää ongelman subjektin ja objektin tarkastelulle, ne nähdään toisistaan irrallisina. Systeemisessä ajattelussa aistiobjekti ja mielen subjektiivinen projektio, objekti ja subjekti nähdään toisiinsa kietoutuneina vuorovaikutussuhteessa olevina asioina, jotka yhdessä muovaavat todellisuutta.

Dharman mukaan nuo ovat erottamattomat, ja tietoisuus läpäisee kaiken olevan, kaikki olemisen muodot. Abrahamilaisilta uskonnoilta perimämme nykyään vallitseva antroposentrinen käsityksemme maailmasta ja suhteestamme siihen on kaukana sellaisesta elämää säilyttämään pyrkivästä ajattelusta, jossa mielen ja ruumiin dikotomia nähdään ennemminkin epäilyttävänä sen sijaan, että haluttaisiin vain korostaa jompaa kumpaa toisen kustannuksella, ja asetella psyykkinen ja fyysinen vastakkain. Tullaksemme tietoisiksi elämän verkosta, on meidän riisuttava elämänmuodot materiaalisista erityispiirteistään. Näin saamme mahdollisuuden herätä kaikkien olentojen hyvinvoinnin tähden. Macy väittää, että Buddhan opetusten mukainen näkemys ilmiömaailmasta elävänä tietoisuutena ja osallisuudestamme siihen innoittaa toimimaan maailman hyväksi. Tämän tueksi hän tarjoaa seuraavat kolme perustelua; *”ensinnäkin se osoittaa, kuinka perin pohjin olemme sotkeentuneet elämän verkkoon, mikä vähentää inhimillistä ylimielisyyttä ja yksinäisyyttä. Toiseksi se vapauttaa meidät kuvittelemasta, että kaikki ongelmat on selvitettävä etukäteen. Ratkaisut ilmenevät kulkiessamme polkua ja tavatessamme toisiamme tien päällä. Ja viimeiseksi se paljastaa inhimillisen ainutlaatuisuuden: kykymme valita.”*

2.4 Apatia ei sovellu normiksi

Elämme ajassa, jossa meillä on historiallisen kehittyntä teknologiaa ja samanaikaisesti meillä on historiallisen suurta globaalia ja yhteiskunnallista eriarvoisuutta sekä suurin koskaan nähty tuhovimma ympäristöä kohtaan. Tai sellaisena maailmantila näyttäytyy, mikäli koittaa perustaa näkemyksensä taloudellisesti riippumattomiin tieteellisiin tutkimuksiin sen sijaan, että kuuntelisi päättäjiä jotka tekevät bisnestä asiasta kuin asiasta aina päästökaupasta ihmisten vapaan liikkuvuuden rajoittamiseen. Kautta koko teoksen linjan Macy puhuu rohkaisevasti, ja ohjaa lukijaa jos ei löytämään, niin ainakin etsimään keinoja vastustaa aikamme apatiaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että hän oikeuttaisi toisten ihmisten arvostelun vaikkapa välinpitämättöminä, mikäli he eivät osoita kiinnostusta tai sitoumusta ympäristö- tai yhteiskunnallisiin asioihin, päinvastoin, Macy avaa maailmantuskan käsittelemisen vaikeutta kulttuurisesta näkökulmasta. Pelko epätoivon tuntemisesta, joka on sosiaalinen tabu, halutaan salata tai turruttaa, kenties molempia. Kuitenkin

tällaisten tuntemusten turruttaminen niiden kohtaamisen sijaan rampauttaa toimintakykyämme paljon tunne- ja aistielämää laajemmin. Kykymme käsitellä informaatiota ja vastata siihen, ja tuoreiden visioiden rakennusaineena tarvittava mielikuvitus kuihtuu, mielemme rakentaa verkon suojaksemme todellisuuden epämiellyttäviltä ominaisuuksilta. Systeemiteorian mukaan organismit tarvitsevat palautetta sopeutuakseen ja selviytyäkseen, ja tämän viestiliikenteen jonkin epämiellyttävän ajatuksen tai tunteen pelossa (tai mistä tahansa muusta syystä) rajoittaminen sallien ainoastaan mukavien asioiden tulla läpi, on Macyn mukaan itsemurha. Vähintään älyllinen itsemurha, lisäksi. Sana *apatheia* on kreikkaa ja tarkoittaa kirjaimellisesti ei-kärsimystä. Etymologisessa mielessä *apatia* voidaan nähdä siis haluttomuutena tai kyvyttömyytenä tuntea tuskaa. Tämä maailmantuskan – joka juontuu yksinkertaisesti kaiken olevaisen perimmäisestä yhteydestä – kieltäminen itseltään luo pahoinvoinnin lisäksi myös älyllistä köyhtymistä ja kyvyttömyyttä innovoida uusia tapoja toimia kestävämmiin ja oikeudenmukaisempiin. Macy rohkaisee meitä murtamaan tämän kollektiivisen apatian normin, ja muistuttaa sitä rikkovan toiminnan olevan mitä parhaita rekrytoimismenetelmiä saadaksemme lisää ihmisiä löytämään aidon kiinnostuksen osallistua yhteisiin talkoisiin, joihin meidät velvoittaa suhteemme niin esi-isiimme kuin niihinkin tuleviin telluslaisiin, jotka meistä puhuvat joku päivä esi-isinään – mikäli elinolosuhteet vielä ovat olemassa tällä pallolla sitten, kun heidän aikansa olisi.

”Voit kääntää selkäsi maailman kärsimykseltä: voit vapaasti tehdä niin....mutta ehkäpä tämä kääntyminen onkin ainoa kärsimys, jolta voitit välttyä.” -Franz Kafka

2.5 Macyn syväekologia & Heideggerin kysymys tekniikasta

Suomen fenomenologisen instituutin julkaisemassa teoksessa *Kriisi luontosuhteessa* Vesa Jaaksi määrittää kriisissä olevaa luontosuhdettamme tekniikan kysymisen kautta, ja lähtee siinä liikkeelle Martin Heideggerin tulkinnan perusajatukselta – siitä, että tekniikka on luonnon paljastumisen tapa. Paljastumisen tapana sen lähtökohta on ihmisen ulkopuolella, ja näin ollen on mahdotonta olettaa ihmisen voivan hallita tekniikkaa. Jaaksi analysoi kriisiä (pakonomaiselta näyttävää tekniikan ja luonnon hallitsemisen tarvetta) Aristoteleen ja Heideggerin avulla.

Jaaksi kysyy teoksessaan muun muassa näyn ja (sen esiin tulemiseen) vaikuttavan tekijän suhdetta. *”Aristoteleen vaikuttava tekijä tuo näyn havaittavaksi hahmoksi. Heideggerille tämä näky tulee esiin luonnon tai taidon kautta, mutta se on itse tulemisensa aiheuttaja. Vaikka Aristoteleella 'vaikuttava tekijä' tuokin näyn esiin, on tuskin luultavaa, että tämä näky on jotain vain ihmisen näkökyvystä riippuvaa. On oltava jotain, mikä on ihmiselle näyttäytynyt, ja suhteessa tähän ihmisen tekninen aktiivi-*

teetti on mahdollista. Tästä näystä alkaa esiin tuleminen, tästä näystä alkaa ajattelemisen. Suhteessa tähän näkyyn ihmisen on käsitettävä, miten se voi tulla esiin.”

Sille, kuinka tämä näky ihmisen mieleen tulee, kuinka ja mistä se saa alkunsa, on vaikea löytää yksiselitteistä perinteiseen ajatteluun sopivaa selitystä. Tai sille, onko se jokin, aina ollut. Jaaksi pohtii voiko ihminen ajatella äärimmilleen vietyinä ajatuksien jopa niin, että kysyisi voisiko ihminen jopa määrittää lopulta mikä tämä näky on. Macyn tavoin Jaaksi näkee tällaisen pohdinnan johtavan ihmisen kuvitelmaan siitä, että voisi mielessään luoda maailman, ja tämän kautta voimistavan ajattelun, hengen vieraantumista ruumiista, jonka kautta kuitenkin elämme näissä ihmiskehoissamme tällä pallolla. Ristiriita syvenee, ja ihminen alkaa irroittautua maailmasta kuvitellen oman todellisuutensa olevan kaikki mitä on vaikka sen näkeekin irrallaan muusta maailmasta ja jopa luonnosta. Realiteettina voitaneen kuitenkin, ainakin systeemisestä näkökulmasta, pitää perusajatusta siitä, että ihminen ollessaan maailmassa on aina täällä suhteessa johonkin muuhun kuin itseensä, eli toiseen. Jaaksi tiivistää ajatuksensa sosiaalisen omatunnon omaavat otukset melko todennäköisesti kylmävällä tavalla, kuitenkin samalla antaen toivoa paremmasta osoittaen jälleen erään ihmiskunnan sokeista pisteistä:

”Vaikka tällainen ajatuskulku kuulostaakin näin esitettynä oudolta, tietyllä tavalla Uuden ajan filosofia on onnistunut irrottamaan ihmisen subjektin muusta maailmasta. Tästä on ollut seurauksena myöskin mieleisensä maailman luominen filosofisina järjestelminä. Edelleen tästä on seurannut toisen unohtaminen, joka erinomaisella tavalla näkyy juuri ympäristöongelmissa. Sillä toinen, luonto, vuotaa niissä koko ajan sisään ihmisen luomaan järjestelmään ja näin osoittaa sen haurauden.”

Menemättä syvemmin tässä tekniikan kysymisen sinänsä kiinnostaviin pohdintoihin, kuvastuu tässä Jaaksin ajatuksessa myös pitkälti se samankaltainen ajatus ihmisen suhteesta luontoon, josta meille ovat puhuneet kaikkien alkuperäiskansojen traditiot vaimennusyrityksistä huolimatta, myöhemmin 30-luvulta alkaen Arne Næssista lähtien moni ympäristöfilosofi, ja jo vuosikymmeniä myös Joanna Macy. Myös kollektiivinen apatia on osin samaa perua, kulttuurissamme poliitikkoja sekä tuotteita mainostetaan meille menestyksen ja hyvinvoinnin lumon avulla – kun ostat/äänestät näin, tulet onnelliseksi. Samalla maailmantuskasta tai mistä tahansa yksityiselämän ongelmasta koettu paha olo on tehty lähes rikolliseksi, ja sitä pyritään kaikin puolin peittelemään ihmisten omaksuttua pelottavan syvästi ajatuksen siitä, että pahoinvointi olisi häpeällistä. Koetaan paha oloa siitä, että koetaan paha oloa.

Ympäristöasioihin vaikuttaminen on monipuolista ja monisyistä toimintaa, mutta vasta rakennettuamme kestäväää sosiaalista tasa-arvoa, avautuu meille mahdollisuus todella vaalia ympäristöä ja kenties siitä tulee

kansoja yhdistävä voimavarakin, kuten Macy esittää. Kunhan ensin saamme revittyä sosiaalisen eriarvoisuuden suurimmat epäkohdat - mainitakseni nyt esimerkkinä vaikkapa täysin absurdin jo liian kauan jatkuneen tilanteen ensimmäinen ja kolmas maailma – voimme todella päästä ihmiskeskeisen ajattelun tuottamasta toimintakykymme rapauttaneesta noidankehästä eroon ja siirtyä kohti elämää säilyttävää yhteiskuntaa. On muistettava, että jokainen ponnistus on yhtä tärkeä, ja että monimuotoisessa elämän verkossa asioiden välisiä vuorovaikutussuhteita ei aina ole mahdollista nähdä paljaalla silmällä takaisinkytkentöineen. Kunnioitus muuta elämää kohtaan ja luottamus toisten ajattelijoiden vähintään yhtä edistyneeseen kykyyn tarkkailla omien ehdollistumiensa alati muuttuvia prosesseja ja muuntaa ajatteluaan älykkäästi on kollektiivisen tietoisuutemme edessä siintävän evoluutioharppauksen kannalta olennaisen tärkeää.

*"Toinen maailma ei ole pelkästään mahdollinen, se on jo tulossa."
-Arundhati Roy*

3 Katse kohti Talvivaara.comia

Seuraavassa yritän suurpiirteisesti jäsentää Talvivaaran lehdistötiedotteiden sisällöstä sitä, mitä yhtiö haluaa tiedotteillaan toiminnastaan kertoa. Tai toisin sanoen, kuinka itse ne ymmärrän ja mitä mielestäni niillä näyttää haluttavan kertoa. Valitsin ajanjaksoksi tiedotteet yhtiön perustamisesta vuoden 2011 kesän alkuun asti – niiltä osin kuin ne yhtiön nettisivuilta löytyivät. Pyrkimyksenäni on siis tutkimalla selventää ja tiivistää, millaista kieltä yhtiö omasta toiminnastaan käyttää, sekä mikä tämän kielenkäytön suhde on siihen, miltä yhtiön toiminta reaali maailmassa näyttää, ja mitä tämä kaikki siitä kertoo.

Käyttämäni Talvivaaran kaivosyhtiön lehdistötiedotteet löytyvät verkkoon arkistoituina Talvivaaran omilta verkkosivuilta osoitteesta *talvivaara.com* kohdasta *Media – Talvivaara tiedotteet – Lehdistötiedotteet*.

3.1 Lehdistötiedotteet 01/2007 – 06/2011

Vuosi 2007

13.09.2007 [Talvivaara FTSE 250 -indeksiin](#)

Talvivaara listautui Lontoon pörssiin kesäkuussa 2007. Talvivaaran pääsy mukaan Lontoon pörssiin ja The Financial Times lehden ylläpitämään FTSE 250-indeksiin saman vuoden syksyllä on toimitusjohtaja Pekka Perän

mukaan ”omiaan lisäämään osakkeemme likviditeettiä” sekä samalla se kuulemma ”lisää kansainvälisten sijoittajien mielenkiintoa” Perän mielestä ”Pohjoismaisia markkinoita kohtaan.”

03.10.2007 [Vuoden luonnontieteilijä 2007, Biokemisti Marja Riekkola-Vanhanen, Talvivaara Projekti Oy](#)

Tiedotteen alaotsikko on ”Innovaatiolla kohti ympäristöystävällistä kaivostoimintaa”. Talvivaara Projekti Oy:n biokemisti, FL Marja Riekkola-Vanhanen on saanut LAL:in vuoden luonnontieteilijä-palkinnon työstään biohydrometallurgian parissa. Palkinnon perusteluksi Riekkola-Vanhasen kerrotaan kehittäneen menetelmän, ”jolla pystytään ympäristöystävällisesti hyödyntämään sellaisia maaperän nikkeliavarantoja, joita muulla tavalla on vaikeaa ottaa käyttöön.” Innovaation ympärille nousevan Talvivaaran kaivosprojektin enteillään kääntävän uuden lehden kotimaisen kaivosteollisuuden historiassa. Erikseen avautuvan linkin takaa löytyy vielä laajemman selvityksen sisältävä pdf-tiedosto, jossa yhtiön teknologiajohtajana toimivaa Riekkola-Vanhasta ja hänen työtään ja tuloksiaan biohydrometallurgian parissa ylistetään antavasti: ”Riekkola-Vanhasen kehittämällä biokasaliuotusmenetelmällä saadaan kannattavasti talteen ylivertainen määrä nikkeliä perinteisiin menetelmiin verrattuna. Tämän vuoksi myös köyhän eli arvometallipitoisuudeltaan alhaisen malmin rikastaminen on kannattavaa. Lisäksi se rasittaa ympäristöä vähemmän kuin perinteiset rikastusmenetelmät.” Ennen kaikkea tiedotteessa kuitenkin kerrotaan Talvivaaran käyttämän biokasaliuotusmenetelmän ylivertaisuudesta muun muassa ympäristön turvallisuuden kannalta vanhempiin menetelmiin nähden. Bioliuotuksen kerrotaan soveltuvan hyvin pohjoisen kylmiin ilmasto-olosuhteisiin ja siinä hyödynnettävän kaivosalueen omaa luontaista, rautaa ja nikkeliä helposti hapettavaa bakteerikantaa. Tiedotteessa mainitaan myös biokasaliuotuksella jo pitkään liuotetun kupari- ja kultamalmeja, ja että liuotusta on tutkittu maailmalla innokkaasti. Muualla liuotusta ei kuitenkaan ole ”saatu onnistumaan isossa mittakaavassa.”

Vuosi 2008

18.01.2008 [Talvivaara Projekti Oy liittyi valtakunnan kantaverkkoon](#)

Tiedotteessa kerrotaan Talvivaaraan Vuolijoen sähköasemalta vedetyn 43 kilometriä pitkän 110kV:n voimalinjan valmistuneen etuajassa ja tämän liitetyn Fingrid Oyj:n ylläpitämään valtakunnan kantaverkkoon tiedotteen päiväyspäivänä. Samalla kerrotaan yhtiön tehneen kantaverkkosopimuksen vuosille 2008-2011.

07.03.2008 [Talvivaaran Kaivososakeyhtiölle Euromoneyn Project Finance Magazine -lehden palkinto vuoden eurooppalaisesta kaivosalan rahoitusjärjestelystä](#)

Talvivaaran kerrotaan saaneen Project Finance Magazine-lehdeltä European Mining Deal of the Year for 2007 -palkinnon. Yhtiön kerrotaan valikoituneen voittajaksi yli kahdensadan kilpailijan joukosta projektinsa innovatiivisen luonteen ja tiukasti aikataulussa pysyneen rahoituksen hankkimisen ansiosta.

”Talvivaara onnistui viemään läpi samanaikaisesti 320 miljoonan dollarin projektilainasopimuksen tekemisen sekä menestyksekkään listautumisen Lontoon pörssin päälistalle. Listautumisannin tuotot olivat 302 miljoonaa euroa. Kaupankäynti Talvivaaran osakkeilla alkoi Lontoon päälistalla 1.6.2007. Varat listautumisannista ja projektilainasopimuksesta varmistivat Talvivaara-hankkeen täyden rahoituksen.”

Hankkeen kerrotaan etenevän sekä aikataulussa että budjetin mukaisesti. Lisäksi Pekka Perä kertoo yhtiön iloitsevan siitä, että vaikka vallitseva taloustilanne on vaikea, rahoitus on järjestynyt ja yhtiö voi aloittaa toimintansa vuoden viimeisellä neljänneksellä. Erityisesti Perä haluaa tiedotteessa kiittää Talvivaaran *”asialleen omistautunutta rahoitustiimiä”*, sen johtajaa *Saila Miettinen-Lähdettä*, sekä tiimin muita jäseniä, joita olivat *projektilainasopimuksen pääjärjestäjät Société Générale, HVB ja Nordea Bank* sekä *investointipankkineuvonantaja JP Morgan Cazenove*.

02.04.2008 [Talvivaaran Kaivososakeyhtiö aloitti malmin räjäytykset \(video\)](#)

Tiedotteessa kerrotaan Talvivaaran kaivosyhtiön aloittaneen toimintaansa kuuluvan malmin talteenoton aloittamalla räjäytykset kaivostyömaalla Sotkamossa. Louhinnan aloittamisen korostetaan olevan kaivosprojektin eräs tärkeimpiä merkkipaaluja, ja että se käynnistettiin aikataulun mukaisesti. Seuraaviksi tärkeiksi vaiheiksi tiedotteessa mainitaan *”malmin kasauksen ja liuotuksen aloittaminen heinäkuussa sekä metallin tuotannon käynnistys vuoden viimeisellä neljänneksellä.”*

Lisäksi räjäytyksistä on n. 45 sekuntia pitkä video otsikolla *First operational blast*, jonka taustalla soi piinaavan jännittävä, tietokonepeleistä muistuttava musiikki. Kuva on staattista kuvaa kaivosalueelta, kunnes lopulta odotus palkitaan ja räjäytys näytetään kahdesta kuvakulmasta. Videon lopuksi kuvaan tulee teksti: *”Talvivaara, the future of European mining.”*

25.05.2008 [Tasavallan presidentti vieraili Talvivaaran kaivoksella](#)

Tiedotteessa kerrotaan tasavallan presidentti *Tarja Halosen* käyneen tutustumassa kaivoksen toimintaan 22.5.2008 osana vierailuaan Kainuuseen. Tähän tutustumiseen kerrotaan kuuluneen ”*Talvivaaran toimintojen esittely sekä kiertokäynti kaivoksen rakennustyömaalla Sotkamossa*”, lisäksi kerrotaan presidenttiä Kainuun vierailulla isännöineen Oulun läänin maaherra *Eino Siuruaisen*. Perä kommentoi presidentin ja maaherran vierailua kunniana jatkaen suitsuttamaan tuntemaansa iloa tästä erinomaisesta tilaisuudesta näyttää, kuinka Talvivaaran suuri teollisuushanke, jolle sekä aluehallinto että Suomen valtio on antanut vahvan tukensa, on lähellä valmistumistaan.

03.12.2008 [Talvivaara Capital Markets Day 2008 pidetään Lontoossa torstaina 04.12.2008](#)

Tiedotteen ensimmäisestä lauseesta käy ilmi sen kohderyhmä, sillä siinä todetaan ”*analytikoille ja institutionaalisille sijoittajille*” suunnatun Talvivaara Capital Markets Day 2008 pidettävän Lontoossa torstaina 04.12.2008. Tilaisuutta kerrotaan voitavan seurata livenä webcastin kautta, ja videoiden ja muun materiaalin tulevan myöhemmin *Talvivaaran sijoittajat www-sivulle*. Tiedotteen muu sisältö onkin vain kyseisen tapahtuman aihe- ja puhujalista, jonka täyttää yhtiön johto aiheinaan yrityksen strategisista linjauksista sekä rahoituskuvioista aina käytännön asioihin kuten malmin talteenottoon ja yhtiön bioliuotusmenetelmään.

Vuosi 2009

27.05.2009 [Avoimet ovet Talvivaaran kaivoksella lauantaina 13.6.2009 klo 10 - 14](#)

Tiedotteessa kerrotaan Talvivaaran kaivoksella pidettävän avoimien ovien päivää 13.6.2009, ja toivotetaan tervetulleiksi tutustumaan ”*huipputeknologiaa ja luonnonvoimaa hyödyntävään kaivokseen.*” Sekä Kajaanista että Sotkamosta on järjestetty bussikyydit paikalle, jossa kaivosyhtiön henkilökunnan kerrotaan toimivan oppaina kiertoajelulla – joka siis oletettavasti on yhtiön käsitys avoimien ovien päivästä. Kiertoajelun päätteeksi kerrotaan järjestettävän lyhyt kahvitarjoilu. Paikkoja kerrotaan olevan rajoitetun määrän, ja yksityisautoilun olevan alueella ehdottomasti kielletty, joten mukaan haluavia kehoitetaan toimimaan pian.

10.06.2009 [Talvivaaran johdon lähipiiri myy yhtiön osakkeita](#)

Tiedote on otsikoitu vielä alaotsikolla *Pörssitiedote*. Siinä kerrotaan Talvivaaran Kaivososakeyhtiö Oyj:n riippumattoman hallituksen jäsenen *Eero Niivan* myyneen 445 000 kantaosaketta keskihintaan 4,264€/kpl.

Kauppan jälkeen Niivan perheineen kerrotaan omistavan hieman vajaa puolitoistamiljoonaa yhtiön osaketta, eli 0,67 prosentti yhtiön kantaosakkeisiin liitetystä äänivallasta.

Vuosi 2010

04.06.2010 [Talvivaara on jättänyt Uraanin talteenoton ympäristövaikutusten arviointiohjelman Kainuun ELY-keskukselle 1.6.2010](#)

Tiedotteessa kerrotaan Talvivaaran Kaivososakeyhtiö Oyj:n tytäryhtiön Talvivaara Sotkamo Oy:n jättäneen YVA-ohjelman Kainuun ELY-keskukselle 1.6.2010. Kaivososakeyhtiön kerrotaan suunnittelevan aloittavansa muiden metallien sivutuotteena saatavan uraanin talteenoton ja hyödyntämisen puolituotteena. Osapuolten kerrotaan toteuttavan uraanin talteenoton ympäristövaikutusten arvioinnin ohjelman mukaisesti loppuvuoden 2010 aikana. Tavoitteena mainitaan ”jättää arvioinnin tuloksena syntyvä YVA-selostus ELY-keskukselle marraskuussa.” Lisäksi kerrotaan YVA-ohjelmavaiheen ajan järjestettävän kaksi yleisötilaisuutta kesäkuussa sekä Kajaanin kirjastolla että Sotkamon Sokos Hotel Vuokatissa.

YVA-ohjelma on ladattavissa tiedotteen yhteydessä. Tässä 48-sivuisessa pdf-tiedostossa selvitetään kaivosyhtiön ympäristövaikutusten arviointi. Huomattavaa on, että koko 48-sivuisessa arviointiohjelmaraportissa kohdat **4.6 Poikkeukselliset tilanteet ja niihin varautuminen**, **4.7 Kemikaalien käsittely**, **4.7.1 Uraanin talteenottolaitoksen päästöt ja jätteet**, **4.8 Vesien käsittely**, **4.8.1 Uraanin talteenotto-prosessin jätevedet** sekä **4.8.2 Kaivosalueen jätevedet** – on kaikki saatu mahtumaan vain yhteensä hieman yli kahden (2) sivun tilaan. Lisäksi kohta **8. Hankkeen edellyttämät luvat ja suunnitelmat** alaotsikoineen **8.1 Hankkeen yleissuunnittelu**, **8.2 Ydinenergialain mukainen lupa**, **8.3 Ympäristölupa**, **8.4 Kemikaalilupa**, **8.5 Rakennuslupa** sekä **8.6 Uraanin kuljettamiseen liittyvät luvat** - on mahdutettu alle sivun tekstialalle.

01.11.2010 [Avoimet ovet ilmoittautumislomake suljettu. Bussit ovat täynnä. Avoimet ovet Talvivaaran kaivoksella 12-13.11.2010](#)

Tiedotetta ei löydy, toisaalta jo otsikko kertoo mitä todennäköisimmin kaiken oleellisen kyseisen tiedotteen sisällöstä. Linkistä avautuu sivu, jossa lukee: *The requested URL /media/mediatiedotteet/lehdistotiedotteet/lehdistotiedo...../id=19215008/ was not found on this server.*

17.12.2010 [Talvivaara liittyy Fennovoiman osakkaaksi varmistaakseen tulevaa sähkönsaantia](#)

Tiedotteen tilalla löytyy linkki pdf-tiedostoon, joka osoittautuu Fennovoiman tiedotteeksi. Se on otsikoitu *Fennovoiman uusina osakkaina kuusi sähköyhtiötä ja Talvivaara*. Tiedotteessa selvitetään eduskunnalta saadun periaatepäätöksen turvin ydinvoimayhtiön suomalaisen omistajakunnan kasvaneen, ja mainitaan nimeltä nuo kuusi sähköyhtiötä. Neljä niistä toimii Pohjois-Suomessa. Kaikkien Fennovoiman omistajien kerrotaan saavan ydinvoimalan valmistuttua sähköä omakustannehintaan suhteessa omistusosuuksiinsa. Uudet omistajat omistavat Fennovoimaa suomalaisen pääomistajan Voimaosakeyhtiö SF:n kautta, joka omistaa Fennovoimasta 66 prosenttia. Loput 34 prosenttia omistaa E. ON Kärnkraft Finland. Lopuksi Fennovoiman kerrotaan valitsevan tulevan ydinvoimalansa sijoituspaikan vuonna 2011 ja vaihtoehtojen olevan Lapissa sijaitseva Simo tai Pohjois-Pohjanmaalla sijaitseva Pyhäjoki, sekä listaa osakkaansa. Osakaslistauksessa Voimaosakeyhtiö SF ei tosin näy, aiheuttaen päänvaivaa mikäli haluaisi selvittää kuinka paljon mikäkin taho ydinvoimayhtiöstä lopulta omistaa.

Vuosi 2011

19.01.2011 [Ympäristöjärjestelmä ISO 14001 ympäristösertifikaatti](#)

Tiedotteessa kerrotaan Talvivaaran Kaivososakeyhtiö Oyj:lle myönnetyn ISO 1400-ympäristösertifikaatin osoituksena kyseessä olevan standardin mukaisen ympäristöohjelman virallisesta hyväksymisestä. Sertifiointin kerrotaan kattavan Talvivaaran kaikki toiminnot ja että ISO 14001 ympäristöjärjestelmä tulee jatkossa ohjaamaan yhtiön toimintaa ympäristöasioissa.

ISO 14001-standardi on Wikipedian mukaan verrattain löyhä ympäristöstandardi. Se sisältää *peruselementit tehokkaalle ympäristöjohtamiselle teollisuus- ja palvelualoilla*. Se vaatii organisaatiota määrittämään ympäristöpäämääränsä ja -tavoitteensa, sekä johtamisjärjestelmän, jolla nämä tavoitteet saavutetaan. Lisäksi standardi vaatii, että organisaatio pitäytyy näissä vaatimuksissa myös prosesseissaan, menettelyohjeissaan ja toiminnoissaan. Standardin vaatimukset koskevat ympäristöpolitiikkaa, suunnittelua, järjestelmän toteuttamista ja toimintoja, tarkastuksia ja korjaavia toimenpiteitä sekä johdon katselmuksia.

”Toimintamme tavoitteena on jatkuva parantaminen, luonnonvarojen kestävä ja säästeliäs käyttö sekä kaivostoiminnan ympäristövaikutusten pitäminen mahdollisimman pieninä.”

15.03.2011 [Rikkipalo Talvivaaran Kaivoksella 14.3.2011](#)

Tiedotteessa kerrotaan Talvivaaran kaivoksen rikkivarastossa syttäneen tulipalo 14.3.2011. Iltapäivällä alkanut palo oli tiedotteen mukaan

syttynyt rikkiä kaivokselle tuovan rekan lastia purettaessa, mutta se oli saatu rauhoittumaan jo tunnin kuluessa, jonka jälkeen oli jatkettu jälkisarjauksen parissa tarkemmin määrittelemätön aika. Sammutustöihin oli osallistunut Talvivaaran oman tehdaspalokunnan lisäksi Kainuun pelastuslaitoksen yksiköitä Sotkamosta, Kajaanista ja Kuhmosta.

Rikin palaminen oli tiedotteen mukaan aiheuttanut aluksi savunmuodostusta jossa oli syntynyt muun muassa rikkidioksidia, ja yhtiö oli varotoimenpiteenä poistanut tuulen alapuolelle jäävältä alueelta henkilöstön. Palon ei kerrota aiheuttaneen vaaraa ympäristöön, aineelliset vahingot arvioitiin tehdasalueellakin vähäisiksi eikä rikkipalolla ollut vaikutusta tuotantoon, tiedote kertoo.

3.2 Yhtiön toiminnastaan antama kuva ja sen syväekologinen ulottuvuus – onko sellaista?

Talvivaaran lehdistötiedotteista valitsemaltani ajalta nousee oikeastaan kaksi pääpointtia ensimmäisenä mieleen. Ensimmäinen on hankkeen tutkimisen kannalta kenties arvokkaampi - niissä kerrotaan yhtiön lupaprosesseista, pörssilistauksista, omistus- ja osakeasioista sekä sähköynnä muista sopimuksista. Yhteistyötahoja ja asiayhteyksiä tarkastelemalla avautuu ajatus suuremmasta yhtiöiden välisestä yhteistyöstä, joka tuskin perustunee pelkästään markkinoiden toimintaan. Viittaan tässä ilmeisiin sisäpiirisopimuksiin ja kabinettipäätöksiin luvituksesta sähkösopimuksiin. Toinen asia ei varmaankaan sisällä sitä vähääkään arvoa mitä edellä juuri kuvailemani, mutta se on sentään surkuhupaisa. Yhtiön kyky kehua itseään, prosessejaan ja ylipäätään omaa superioriteettiaan muihin kaivannaisalan toimijoihin verrattaessa on vähintäänkin kunnioitusta herättävä. Syväekologisen ulottuvuuden paikantaminen kielestä, jota yhtiö käyttää omasta toiminnastaan julkisuuteen suuntaamisissaan tiedotteista ei kuitenkaan ole helppo tehtävä.

Yhtäältä lehdistötiedotetekstistä voi löytää paljonkin lupauksia yrityksen toiminnan pyrkimyksistä toimia mahdollisimman vastuullisesti ympäristön suhteen. Pörssilistautumisuutiset, tai yhtiön oma sana sen rahoituksen järjestymisestä ajallaan luomasta merkityksestä kansallisvaltio Suomen - saatika Pohjoismaiden - uusista teollisten markkinoiden mahdollisuuksista vaikuttamassa merkittävästi globaalisti toimivien suursijoittajien kiinnostuksen näkökulmasta tuntuu toki varsin ohuelta. Mutta sitten taas glamorisoiva puhe yhtiön palveluksessa olevan teknologiajohtajan tieteellisistä saavutuksista puhtaana esitellyn biokasaliuoituksen kehittäjänä puhumattakaan Talvivaaran ainutlaatuisena kuvatusa kyvystä saada uusi prosessi toimimaan ensimmäisenä maailmassa suuren mittakaavan kaivostoiminnassa, kaikki tämä kuulostaa hyvin vihreältä. Tuntuu melkein kummalta miksei Talvivaaran Kaivososakeyhtiö ole maailmalla suurempi juttu, jos se kerran on niin ainutlaatuinen, kuin

mitä yhtiön tiedotteista voisi päätellä – jos pelkästään niihin haluaisi arvi-
onsa perustaa. Lisäksi kaivosyhtiön toiminnan ekologisuuden puolesta
puhuu yhtiölle myönnetty ISO 14001-sertifikaatti.

Toisaalta tiedotteista käy ilmi monta seikkaa, jotka puhuvat tietyllä
tavalla kaikkea tätä kaunista puhetta vastaan. Hyvä veli-verkoston - jotka
eivät yleensä ole kaikkein tunnetuimpia ympäristöarvojen vaalimisesta
varsinkaan jos ne meinaavat tulla voittojen tekemisen tielle - olemassaolosta
muistuttavat ainakin sähkösopimus valtakunnanverkkoa ylläpitävän
toimijan kanssa, uraanin talteenotto suunnitelmat, liittyminen
lisäydinvoimaa rakentavansa suunnittelevan Fennovoiman osakkaaksi,
yhtiön rahoitusjärjestelyissä mukana olevat monessa liemessä keitetyt
suurpankit ja niiden tytäryhtiöt (mm. JP Morgan Cazenove, Société
Générale, Nordea Bank ja HVB) saavat kaikki pohtimaan Talvivaaran
kaivosyhtiön aikeiden puhtautta. Talvivaaran julkisesti esittämä 48-sivuinen
YVA-ohjelma käsittelee suhteessa koko raportin pituuteen melkoisen
pienellä rivimäärällä kaikkein eniten ympäristöriskejä sisältävät kohtansa.
Onko kyseessä sittenkään ennennäkemättömän ympäristöystävällinen
projekti, jonka pyrkimyksenä on harjoittaa tuottavaa liiketoimintaa
kunnioittaen ympäristöä, jonka jätämme perinnöksi tuleville sukupolville?
Kun lisäksi tiedämme ympäri Suomea suunnitelluista uusista
kaivoshankkeista, ja sen, että Suomessa kaivosvero ei ole, alkaa tuntua
suoraan sanottuna itsepetokselta nähdä yhtiö Shambhala-soturien vetämänä
puhtoisena maailmantervehdyttämisprojektina. Kenties Talvivaarassa ei
nähdäkään ympäristöongelmia lainkaan niin vakavina, että ympäristön tilaa
voisi verrata jonkin sairauden kourissa kamppailevaan ihmiseen. Mikäli
näin on, voimme kenties helpommin ymmärtää sen, ettei yhtiö koe edes
tarpeelliseksi keskittyä ympäristön ja yhteiskunnan tervehdyttämiseen, vaan
tahkoaa hyvällä omallatunnolla voittoja verrattain keskimääräistä
ympäristöystävällisempänä pitämällään prosessi-menetelmällä.

4 Muutama huomio Talvivaaran prosessiongelmistä

Oulun poliisilla on tällä hetkellä auki useampi poliisitutkinta, joissa
Talvivaaran Kaivososakeyhtiö Oyj on vastaajana. Yhtiötä epäillään muun
muassa ympäristön turmelemisesta, ympäristön törkeästä turmelemisesta,
sekä jatketusta ympäristön turmelemisesta. Kipsisakka-altaan vuodosta
alkaneet ongelmat ovat varjostaneet Talvivaaran toimintaa vuoden 2011
loppupuolelta asti, ja se on joutunut turvautumaan vähintäänkin hieman
kyseenalaisesti ympäristönsuojelulain pykälään 62 yksitoista kertaa
viimeisen vuoden aikana. Kyseinen lainkohta on tarkoitettu odottamattomia
ja poikkeuksellisia tilanteita varten, ja se kuuluu seuraavalla tavalla:

Ympäristönsuojelulaki 62 § (21.4.2005/252)

”Poikkeukselliset tilanteet

Jos onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä, rakennelman tai laitteen purkamisesta tai muusta niihin rinnastettavasta syystä aiheutuu päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua välitöntä ja ilmeistä ympäristön pilaantumisen vaaraa tai jätteen määrän tai ominaisuuksien vuoksi erityisiä toimia jätehuollossa, on toiminnasta vastaavan tai jätteen haltijan ilmoitettava tapahtuneesta viipymättä valvontaviranomaiselle.

Jos muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta, toiminnasta riippumattomasta ja ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuu odottamaton tilanne, jonka vuoksi lupamääräystä ei voida tilapäisesti noudattaa, toiminnanharjoittajan on ilmoitettava asiasta valvontaviranomaiselle.”

Sekä Suomen Luonnonsuojeluliitto että kansalaisjärjestö STOP-Talvivaara ovat tehneet tutkintapyyntöjä poliisille, ja vaatineet useaan otteeseen eri vahvuisia toimia yrityksen ohjaamiseksi oikeaan suuntaan. Viimeisimmät vaatimukset molemmilta järjestöiltä peräänkuuluttavat kaivoksen sulkemista. Tutkimuksissa on havaittu alueelta vuotaneiden sakkavesien sisältävän jopa lukuisia ympäristön kannalta haitallisia kaivoksen osalta luvittamattomia raskasmetalleja ja muita aineita, sen lisäksi että yhtiön YL62§n mukaisissa hätäjuoksutuksissa on päästetty sellaisia määriä saastunutta vettä, että kaivoksen lähimmät vedet sekä Oulujoen vesistön, että Vuoksen vesistön suuntaan ovat täysin turmeltuneita. Paikallisia on kehoitettu olemaan käyttämättä vesiä edes talousvetenä terveyshaittojen minimoimiseksi. Kauempana kaivokselta Vuoksen vesistön varrella Laakajärvellä asti kalastajien kummastukseksi kalaa ei vain enää tunnu olevan, eräs ammattikalastaja kertoi juuri saaneensa verkoilla keskimäärin kalan per kilometri, kun ennen hän samoilla verkkometrimäärillä samoista paikoista nosti pakettiautollisen täyteen myyntikelpoista kalaa. Nyt näitä vähiä ei uskalla edes itse syödä, ennenkuin ne on testattu myrkyllisten aineiden pitoisuuksiensa suhteen. Lisäksi veden laatu on silmällä nähden heikentynyt, ja verkkoihin tarttuu outoa harmaata limaa. Kun ensin tuhotaan vesistön pohjavedet ja näin ollen elinolosuhteet pohjaeliöiltä, ongelma kalojen ravinnon puutteen muodossa tulee esiin. Kun kalat kuolevat tai eivät pysty kunnolla lisääntymään, mm. niitä syövät linnut ovat seuraava riskiryhmä. Kaiken elämän lävistävä vuorovaikutussuhteiden verkko tulee tässä ikävässä asiassa hyvin selkeästi ja konkreettisesti esiin, kaikki todella vaikuttaa kaikkeen. Varsinkin luonnon herkkien ekosysteemien biodiversiteetin osalta. Eikä ole laisinkaan yksinkertaista saada kerran turmeltua vesistöä tervehdytettyä, ja huolestuttavaa onkin, kuka nämä vahingot korjaa. Kaivos saa jatkaa toimintaansa aivan kuten ennenkin, vaikei ole enää puoleentoista vuoteen kulunut varmaan täyttä viikkoakaan ettei sieltä kuuluisi uutisia jälleen uudesta vahingosta. Ympäristöministeriö levittelee käsiään osoitellen yritys-

tä luvittaneen Pohjois-Suomen aluehallintoviraston suuntaan, jossa levitellään käsiä ja osoitetaan yrityksen toimintaa ja ympäristöluvan noudattamista valvovan Kainuun ELY-keskuksen suuntaan, josta taas levitellään käsiä ja osoitellaan jälleen ympäristöministeriön suuntaan. Valta on pirstaloitu ilmeisen strategisesti asiassa niin, että tulevat kaivoshankkeet saisivat vastustuksesta huolimatta vallata jopa Natura-alueita vastaavanlaisen vastuuttoman kaivannaisteollisuuden harjoittamisen nimissä. Suomesta kenties voisi tulla kaivannaisteollisuuden luvattu maa, mutta ei tällä tavalla.

5 Johtopäätökset

Talvivaaran Kaivososakeyhtiön lehdistötiedotteissaan antama kuva yhtiön toiminnasta näyttäytyy kylmän laskelmoivalta yritystoiminnalta, joka ei kunnioita vähäisimmäskään määrin maassamme voimassa olevaa ympäristölainsäädäntöä. Puheen tasolla yhtiöllä on kauniita ajatuksia, mutta sen sanahelinän takaa paljastuu suuren maailman tavoille oppinut suomalainen kaivosyritys, joka häpeilemättä koittaa hyödyntää maaperämme luonnonvaroja maksamatta voitoistaan penniäkään veroja. Tuntuu tavallaan lähes lohdulliselta, että yhtiön toiminta ei ole käynyt tuottavaksi, mutta mikäli tänään 31.5.2013 Pohjois-Suomen aluehallintovirasto antaa yhtiölle uuden ympäristöluvan, on sillä jälleen mahdollisuus nousta taloudellisessa mielessä jaloilleen. Suunnitelmissa on aloittaa uraanin talteenotto- ja jalostus vuoden jälkimmäisellä puoliskolla. Olisi ensiarvoisen tärkeää mahdollisimman nopeasti saada toiminta keskeytettyä ainakin siihen asti, että yhtiö on saatu vastaamaan ympäristöä kohtaan tekemistään rikkomuksista ja laiminlyönneistä, asettaa puolueeton lautakunta selvittämään ympäristön kannalta vähiten haitalliset toimintatavat, sekä alistaa se noudattamaan tämän tekemää raporttia ja ohjeistusta. Lisäksi sekä luvittavan, että valvovan viraomaisen toiminta ja kytkökset olisi selvitettävä perinpohjaisesti, jotta voitaisiin mitätöidä jäävien henkilöiden lausuntoihin perustuvat ympäristöluvut sekä saattaa jääveinä kuitenkin omaa etuaan ajamaan pyrkien toimineet henkilöt samalla tavalla oikeudellisen prosessin piiriin, kuten itse yhtiökin.

Kirjallisuutta:

Macy, Joanna 2009. Maailma minuutena ja rakastajana. Helsinki: Basam Books

Jaaksi, Vesa 1992. Kriisi luontosuhteessa. Tampere: Suomen fenomenologinen instituutti

Vilkkä, Leena (toim.) 2007. Pentti Linkola, ystävä ja innoittaja. Biofilos, Vihreä elämänsuojelun liitto

Vilkkä, Leena (toim.) 1994. Ympäristöongelmat ja tiede: ympäristötutkimuksen filosofiaa. Helsinki: Yliopistopaino

Tammilehto, Olli 1982. Ekofilosofia, vaihtoehtoliike ja ydinvoima. Helsinki: Ympäristökeskus

Internet-lähteet:

http://www.talvivaara.comh/media/Talvivaara_tiedotteet/ehdistotiedotteet

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000086>

http://fi.wikipedia.org/wiki/ISO_14001

<http://www.stoptalvivaara.org/>